

впливати на свідомість й особисту думку людей.

Особливої уваги у контексті правового врегулювання інформаційних відносин потребує Всесвітня інформаційна мережа Інтернет, оскільки саме вона стала одним із найбільш впливових іміджформуючих засобів ХХІ ст.

В Україні на сьогодні не було прийнято жодного нормативно-правового акту яким визначено суспільні відносини щодо розповсюдження неправдивої інформації, отриманої в мережі Інтернет. Так, наприклад, представники керівництва країни можуть бути скомпрометовані неперевіреною інформацією, отриманою через Інтернет. Наслідком є неминуча втрата позитивного іміджу держави в цілому й конкретного політика зокрема.

Мережа Інтернет стала місцем розгортання інформаційних війн, де Україна, на жаль, посідає одне з чільних місць. Нині Україну в Інтернет-просторі сприймають як країну-жертву і вся стратегія подання інформації про державу полягає у наголошенні на агресії зі сторони країни-сусіда, неспроможності відстояти власні інтереси. У результаті більшість громадян іноземних держав асоціюють Україну з війною (46%), Росією (15%) та бідністю (9%). Таку статистику надає Укрінформ у своїй інфографіці, на основі соціологічних досліджень компанії TNS.

Отже, державній владі необхідно прикласти максимум зусиль для створення нормативно-правової бази врегулювання інформаційних потоків, що надходять про Україну в мережу Інтернет, що стане підґрунтям для розвитку інформаційної політики на світовій арені як інструменту формування позитивного іміджу країни.

Джерела і література

1. Политическая имиджелогия: Кол. моногр. / Под общ. научн. ред. Л. Г. Лаптева, Е. А. Петровой. – М.: РИЦ АИМ, 2006. – 276 с.
2. Современный словарь иностранных слов. – М., 1997. – 442 с.
3. Социальная философия: Словарь / Сост. и ред. В. Е. Кемеров, Т. Х. Керимов. – М., 2003. – 649 с.

Ренилта Дарсанія

Наук. керівник – к.філол.н., доц. Чередник Л. А.

м. Полтава

ДОКУМЕНТНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ПІДСИСТЕМА СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Процес інформатизації суспільства, який набув сьогодні глобального характеру, є новим етапом розвитку людства, що виводить його на рівень інформаційної цивілізації, у якій інформаційний ресурс стає визначальним. Інформаційний ресурс найбільш повно характеризувати «як інформацію, створену чи виявлену, зареєстровану й оцінену» [1, с. 27]. У сучасних умовах інформаційний ресурс набуває особливих властивостей, змыст яких і робить його інформаційним продуктом для споживання. Мета нашого дослідження – проаналізувати документну комунікацію як підсистему соціальної комунікації.

Як відомо, інформація є невід'ємним елементом документа. По суті, документ – це «єдність інформації (повідомлення) та речовинного (субстанціального) носія, які використовуються в соціальному комунікаційно-інформаційному процесі як канал передачі інформації» [3, с. 44]. Повідомлення, зафіксоване на речовинному носії, є документом, який не змінюється з плином часу і не зникає. Саме в цьому і полягає відмінність документа від інших каналів комунікації: телефонної, радіо, телевізійної чи усної.

Документ постає перед людиною – споживачем інформації – як певна річ, матеріальний об'єкт.

З погляду реципієнта саме цей об'єкт є джерелом інформації, бо він не завжди в уяві реципієнта пов'язується з особою комуніканта, який розпочав комунікаційно-інформаційний процес. З позиції реципієнта документ «може сприйматися також як повідомлення, тобто як сукупність сигналів, знаків, що потребують декодування і мають перетворитися в знання, емоції, вольові дії у свідомості людини, яка його сприймає» [2, с. 30].

Варто зауважити, що з позиції комуніканта документ може розглядатися не тільки як канал передачі інформації, а і як її передавач, приймач або сховище переданої інформації. Образно кажучи, документ уявляється ймовірніше як озеро, а не канал, тому що комунікант, як правило, не бачить одержувача інформації, а турбується лише про те, щоб зафіксувати повідомлення (або певні знання, інформацію) на речовинному носії. Так само реципієнт бачить не автора документа, тобто комуніканта, а лише сам документ.

У характеристиках документа відтворюється також складний, діалектичний взаємозв'язок між поняттями «знання» та «інформація».

Загальновідомо, що знання – це «форма інформації, існування систематизованого результату інтелектуальної діяльності людини (пізнання)» [4, с. 207]. Виділяють різні види знання: наукове, повсякденне (здоровий глузд), інтуїтивне, релігійне та інші. Повсякденне знання слугує основою орієнтації людини в навколишньому світі, основою її повсякденної поведінки і передбачення, але звичайно містить помилки і протиріччя. Науковому знанню властиві логічна обґрунтованість, доведеність, відтворення результатів, прагнення до усунення помилок і подолання суперечок. Знання фіксується в знаках природних і штучних мов. Воно протилежне незнанню, тобто відсутності перевіреної інформації про щонебудь.

У загальному розумінні, інформація – абстрактне поняття, що має різні значення залежно від контексту. Походить від латинського слова «informatio», яке має декілька значень, а саме: «роз'яснення; виклад фактів, подій; витлумачення; представлення, поняття; ознайомлення, просвіта». Іншими словами, інформація – це знання, які отримує споживач (суб'єкт) у результаті сприйняття і переробки певних відомостей.

Соціальна інформація – це відомості, призначені для передачі в процесі соціальної комунікації. Інформація – це зміст повідомлення, а повідомлення – форма існування інформації.

Оскільки кінцева мета соціальної комунікації – передача знань, емоцій, вольових стимулів від комуніканта до реципієнта, то умовно можна сказати, що в документах, як і в повідомленнях, містяться знання, емоції, вольові дії. Але насправді в документі (як і в повідомленні) є лише набір сигналів, знаків, що можуть стати знанням у свідомості реципієнта. Тому правильним є й таке твердження: у документі немає знань (емоцій, вольових дій), а є тільки інформація.

Можна з упевненістю сказати, що документна комунікаційна система – це підсистема соціальної комунікації, що забезпечує створення, обробку, збереження і поширення документної інформації в суспільстві. Під документною комунікацією варто розуміти комунікацію, опосередковану документом, побудовану на обміні документами між двома чи більше людьми. Саме документна комунікація є важливим складником будь-якого професійного спілкування.

Сучасні дослідники (Г. Швецова-Водка, Г. Почепцов), у процесі комунікації виділяють п'ять основних чинників:

- комунікант – відправник документного повідомлення, з якого саме і починається акт комунікації;
- комунікат – документне повідомлення (фіксована інформація, закодована певним чином за допомогою символів, знаків, кодів);
- канал (спосіб передачі інформації);
- реципієнт – отримувач повідомлення (особа, якій призначена інформація і яка певним чином інтерпретує її, реагує на неї);
- зворотний зв'язок – реакція реципієнта на отримане повідомлення;
- кодування – певні мови, якими представлено зміст документа;
- декодування – розшифрування коду, що може вимірюватись у процентному співвідношенні від 0 до 100% [5, с. 286].

Канал – це «обов'язковий елемент комунікаційно-інформаційної системи: шлях, яким передається повідомлення, тобто інформація» [4, с. 245]. Цей канал може бути непомітним для людей-комунікаторів (наприклад, за усної комунікації), або спеціально створеним для передачі повідомлення (наприклад, технічні пристрої у телефонній комунікації) .

Особливістю документальної комунікації є те, що її каналом є матеріальний об'єкт, у якому зафіксовано інформацію, тобто документ. Безумовно, документ можна одночасно розглядати і як повідомлення, але таке, що невідривне від каналу його передачі. Із документа споживач може сприйняти як сигнали зміст повідомлення, розшифровуючи його знакову форму.

Інший підхід потрібний у тому випадку, коли документ сам (у цілому) розглядається як об'єкт передачі в матеріально-речовій комунікації. У такому разі документ розглядається не як повідомлення і не як канал передачі інформації, а як матеріальний об'єкт, що функціонує в суспільстві. Тоді для його передачі потрібні певні матеріальні канали чи суспільні інститути: книжкова торгівля, бібліотечна справа тощо.

Варто зазначити, що вся документна інформація рухається формальними каналами комунікації. До основних офіційних каналів документної комунікації належить видавнича, книготорговельна,

інформаційна діяльність, бібліотечна, архівна й музейна справа. Розрізняються між собою названі структури документної комунікації орієнтацією на різні види документів, форми й методи їх обробки й представлення споживачу. Залежно від кількості тих, хто спілкується, у структурі соціальної комунікації виділяються такі її види:

- двостороння комунікація (коли учасники поперемінно є в ролі то комуніканта, то реципієнта);
- групова комунікація (об'єднує порівняно невелику кількість людей так, що комунікант може враховувати особливості й реакцію кожного з реципієнтів) і масова комунікація\$
- масові комунікації – офіційні структури поширення інформації (повідомлень) на великі аудиторії. До масових комунікацій належать друк, радіо, телебачення, кіно, звуко- і відеозапис й інші канали передачі інформації, Internet [4].

За формою представлення інформації соціальні комунікації поділяються на документні і недокументні. Документна комунікація завжди існує паралельно з недокументною соціальною комунікацією. У недокументній комунікації інформація (повідомлення) передається у не закріпленій на речовинному носії формі – в усній мові, радіо – або телепередачі тощо. Документна ж комунікація є однією з провідних підсистем соціальної.

Система документних комунікацій сучасного суспільства – це «сукупність усіх документів, відправників документної інформації (автор, видавництво), її споживачів (читач, слухач, глядач), професійних посередників (бібліотекарів, бібліографії, фахівців у галузі інформації та документації); виробничих процесів (створення, обробка, зберігання, розповсюдження документів) і стосунків між ними, зумовлених як внутрішніми властивостями системи, так і зовнішнім середовищем її суспільного функціонування. Відсутність хоча б одного з елементів документно-комунікаційної системи приводить до руйнування самої системи» [4, с. 298].

Отже, документна комунікація є однією з основних підсистем соціальної комунікації, тобто системою обміну інформацією між двома і більше людьми. Саме вона забезпечує створення, обробку, зберігання й поширення документної інформації в суспільстві.

Ми живемо у час інформаційного суспільства. Дійсно, коли кожен день нашого життя розпочинається з того, що кожен з нас поринає у вир інформаційного простору, важливо, щоб уся інформація, яка є для нас важливою, не губилась у ньому.

Джерела та література

1. Бориснев С. В. Социология коммуникации : учебное пособие / С. В. Бориснев. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 270 с.
2. Зиновьева Н. Б. Документ в коммуникации и восприятии: лекции по курсу «Документоведение» / Н. Б. Зиновьева и др. – Краснодар, 1995. – 58 с.